
Forslag til rettighetspolitikk for Universitetet i Bergen

Bakgrunn

I styresak 63/08 ble det redegjort for bakgrunn og behov for en politikk for håndtering av immaterielle rettigheter og andre rettigheter knyttet til resultatene av universitetsansattes arbeid ved Universitetet i Bergen. Blant annet ble "Felles rettighetspolitikk for Norges universiteter" fra en arbeidsgruppe oppnevnt av Forskningsrådet, presentert og lagt frem for styret med forslag til vedtak om å slutte seg til dette policydokumentet, med unntak av omtalen i dokumentet om "faglitterære publikasjoner og annet forsknings- og undervisningsmateriale".

Universitetsstyret fattet følgende vedtak:

- "1. Universitetsstyret slutter seg til intensjonen med en felles rettighetspolitikk for Norges universiteter"
2. Styret er ikke overbevist om at det foreliggende forslaget til rettighetspolitikk er godt nok.
3. Universitetsledelsen bes vurdere dette nærmere og avklare den videre saksgangen med de øvrige universitetene."

På bakgrunn av styrets behandling, oppnevnte rektor og universitetsdirektør ved brev 25. november 2008 (vedlegg 1) en arbeidsgruppe for å utarbeide forslag til overordnet policydokument for universitetets håndtering av immaterielle rettigheter og andre rettigheter knyttet til resultatene av universitetsansattes arbeid. Arbeidsgruppen hadde sitt første møte 5. januar 2009 og har hatt til sammen seks møter, hvorav det siste var 18. mars 2009. Gruppens innstilling ble overlevert rektor 2. april 2009 (vedlegg 2).

Arbeidsgruppen har bestått av:

- Professor Jan Fridthjof Bernt, Det juridiske fakultet (leder)
- Professor Anne Marit Blokhus, Kjemisk institutt, Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet
- Professor Dag Elgesem, Institutt for informasjons- og medievitenskap, Det samfunnsvitenskapelige fakultet
- Professor Anne Ingvild S. Gilhus, Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap, Det humanistiske fakultet
- Underdirektør Inger Gjesdahl, Forskningsavdelingen
- Fakultetsbibliotekar Ane Landøy, Bibliotek for samfunnsvitenskap og humaniora
- Professor Terje Manger, Det psykologiske fakultet
- Professor Magne J. Raadal, Institutt for klinisk odontologi, Det medisinsk-odontologiske fakultet

- Student Kristian Blindheim, Fagpolitisk ansvarlig i NSU-UiB

Stipendiat ved Det juridiske fakultet, Torger Kielland og seniorkonsulent, Lene Roska Aalèn ved Kollegiesekretariatet, har vært gruppens sekretariat. Kielland har skrevet utkastet til arbeidsgruppens innstilling.

Kort om innstillingen

I sin innstilling foreslår arbeidsgruppen prinsipper for håndtering av immaterielle rettigheter knyttet til universitetsansattes arbeid. Prinsippene foreslås å danne grunnlag for utarbeidelse av et mer konkret regelverk om rettighetspolitikken ved UiB.

Arbeidsgruppen har vurdert ulike typer resultater og rettigheter som kan omfattes av rettighetspolitikken ved UiB, som faglitterære publikasjoner og undervisningsmateriale, patenterbare oppfinnelser, datamaskinprogrammer, databaser, fysiske gjenstander og øvrige rettigheter.

Gruppen har videre vurdert og omtalt hvem som bør være omfattet av rettighetspolitikken. Det anbefales at den gjøres gjeldende for resultater frembrakt både av vitenskapelig ansatte og øvrige ansatte. Gruppen påpeker blant annet at resultater av de vitenskapelige ansattes arbeid vil stå i en særstilling på bakgrunn av prinsippet om forskningens og undervisningens frihet, slik dette er slått fast i universitets- og høyskoleloven § 1-5. Gruppen har også behandlet særlige problemstillinger knyttet til studentarbeider og arbeider frembrakt av ph.d. – kandidater.

Gruppen behandler videre problemstillinger knyttet til publisering, universitetets bruk av resultatene av ansattes arbeid i undervisning og i forskningsøyemed, samt særlige spørsmål om kommersialisering av resultatene av universitetsansattes arbeid.

Arbeidsgruppen anbefaler til sist at:

"det utarbeides regler for rettighetshåndtering ved UiB i overensstemmelse med de synspunkter som har kommet til uttrykk ovenfor. Slike regler bør komme til uttrykk i generelle reglement, samt i konkrete avtaler der dette er nødvendig. Det bør videre foretas en gjennomgang av eksisterende regler og standardavtaler for å bringe disse i samsvar med disse prinsippene. Arbeidsgruppen anbefaler samtidig at man fortsetter samarbeidet med andre institusjoner med sikte på å komme fram til felles rettigheter for slik rettighetshåndtering".

For nærmere detaljer vises til det den vedlagte innstillingen med vedlegg (vedlegg 2).

Universitetsdirektørens kommentarer

Arbeidsgruppen tok utgangspunkt i styresak 63/08 og underlagsdokumentene for denne, vedtaket som ble fattet av universitetsstyret. I tillegg er innspill fra Forskerforbundet og Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening i brev av 06.06.08 til rektor vurdert. I brevet problematiseres forslaget til "Felles rettighetspolitikk for Norges universiteter" fra arbeidsgruppen oppnevnt av Forskningsrådet som nevnt ovenfor.

I sak 63/08 ble det vist til at Universitetet i Oslo så langt var det eneste norske universitetet som hadde vedtatt en IPR-policy, og til at NTNU og Universitetet i Tromsø

gav sin tilslutning til forslaget til "Felles rettighetspolitikk for Norges universiteter" 27.03.08 og 08.05.08. NTNU har arbeidet videre med utarbeidelse av institusjonens politikk for sikring og forvaltning av intellektuell eiendom.

Innstillingen fra arbeidsgruppen ved UiB omhandler håndtering av immaterielle rettigheter i undervisning, forskning og ved kommersiell utnyttelse. Den vedtatte IPR-policyen ved UiO konsentrerer seg om retten til kommersiell utnyttelse av de immaterielle rettighetene, slik at innstillingen som med dette fremlegges for styret er videre og ikke så detaljert som den som er vedtatt for UiO.

Det er universitetsdirektørens oppfatning av universitetet med arbeidsgruppens innstilling har et godt utgangspunkt til å utarbeide konkrete regler for håndtering av immaterielle rettigheter og andre rettigheter knyttet til resultatene av universitetsansattes arbeid. Håndtering av immaterielle rettigheter for universitetets ansatte er et viktig tema for alle universitetene. Dette temaet har vært drøftet i de siste møtene mellom rektorene ved de norske universitetene, sist ved møtet i Bergen 8.05.09. Universitetsdirektøren vil understreke viktigheten av felles drøftinger og vurderinger blant universitetene. Det er derfor viktig å ha godt samspill og kontakt mellom universitetene i det videre arbeidet på dette området. I rektormøtet 8. mai var det enighet om at alle universitetene skal holde hverandre orientert om det arbeidet hvert enkelt universitet gjør på dette området.

Med utgangspunkt i innstillingen fra vår arbeidsgruppe, anbefales det at UiB arbeider videre med å få et konkret regelverk med utgangspunkt i prinsippene som fremkommer i innstillingen og de andre universitetenes dokumenter og arbeid. Universitetsdirektøren legger opp til at det nå utarbeides et sett av konkrete regler og kontrakter, reglement, avtaler med mer gjennomgås for å sikre at disse er i samsvar med prinsippene som fremkommer i innstillingen.

Samtidig vil innstillingen som foreligger, kunne sendes fakultetene med flere til orientering og med anmodning om innspill direkte til universitetsdirektøren, slik at det kan tas med i utforming av forslag til regelverk.

Vedtak:

Universitetsstyret slutter seg til universitetsdirektørens forslag til oppfølging.

14.05.-5.06.09
LEA-hhb

Vedlegg:

1. Oppnevningbrev av 25.11.08
2. Innstilling om rettighetspolitikk ved Universitetet i Bergen

Professor Jan Fridthjof Bernt, Det juridiske fakultet
Professor Anne Marit Blokhus, Kjemisk institutt
Professor Dag Elgesem, Institutt for informasjons- og medievitenskap
Professor Anne Ingvild Gilhus, Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap
Underdirektør Inger Gjesdahl, Forskningsavdelingen
Fakultetsbibliotekar Ane Landøy, Bibliotek for samfunnsvitenskap og humaniora
Professor Terje Manger, Det psykologiske fakultet
Professor Magne Raadal, Institutt for klinisk odontologi

Referanse

Dato

2006/3884-MOR

25.11.2008

Rettighetspolitikk ved Universitetet i Bergen

Vi viser til telefonsamtaler og bekrefter med dette oppnevningen av dere i en arbeidsgruppe med mandat å utarbeide forslag til policy for bruk av immaterielle rettigheter (IPR) ved Universitetet i Bergen.

Forslaget skal ta utgangspunkt i sak 63/08 i Universitetsstyrets møte 12.06.08 og vedtaket som ble fattet av universitetsstyret og i innspill fra Forskerforbundet og Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening i brev av 6.06.08 til rektor (vedlegges). Gruppens arbeid forutsettes å munne ut i et forslag til overordnet policydokument som bør foreligge innen 20.03.09. Det tas sikte på å gjennomføre en rask høringsrunde før policydokumentet foreligger Universitetsstyret i møte 18.06.09.

Professor Bernt bes være gruppens leder. Stipendiat Torgeir Kielland, Det juridiske fakultet, og seniorkonsulent Lene Roska Aalén, Kollegiesekretariatet, vil være sekretariat for gruppen.

Studentrådet orienteres om oppnevningen av arbeidsgruppen ved kopi av dette brevet og bes selv oppnevne et medlem av gruppen.

Sigmund Grønmo
rektor

Kari Tove Elvbakken
universitetsdirektør

Vedlegg:

Brev fra Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening

Brev fra Forskerforbundet

Kopi: Studentrådet

Stipendiat Torgeir Kielland

Seniorkonsulent Lene Roska Aalen

Økonomiavdelingen

Reglement for håndtering av ansattes rettigheter til forsknings- og arbeidsresultater

---

Bakgrunn

Gjennom endringer i universitets- og høyskoleloven og arbeidstaker oppfinnelsesloven fra 1.1.2003 fikk universiteter og høyskoler mulighet til å overta retten til næringsmessig utnyttelse av patenterbare oppfinnelser gjort av ansatte. Samtidig fikk universitetene også et eksplisitt ansvar for å utbre bruken av vitenskapelige resultater, noe som ble ytterligere presisert i 2005. Universitets- og høyskolelovens § 1-3 d) og e) gir universitetet ansvar for å "bidra til å spre og formidle resultater fra forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid" og "bidra til innovasjon og verdiskapning basert på resultater fra forskning". Universitetet har rett til å overta rettighetene til arbeidsresultater også etter noen andre lover. Det knytter seg juridiske rettigheter, såkalte immaterielle rettigheter (IPR), til de fleste arbeidsresultater ansatte ved universitetene skaper.

Universitetsstyret vedtok "Rettighetspolitikk ved Universitetet i Bergen" i juni 2009 (sak 68/09). Rettighetspolitikken gir et overordnet rammeverk for håndtering av rettighetsspørsmål ved ulike typer av forskningsbaserte arbeidsresultater. Det ble besluttet å utforme konkrete regler og kontrakter og gå igjennom eksisterende reglement og avtaler.

Det er nå utarbeidet forslag til reglement om håndtering av ansattes rettigheter til forsknings- og arbeidsresultater (vedlegg 1).

Vedlagte forslag til reglementet regulerer i hvilke tilfeller universitetet *som arbeidsgiver* har rettigheter til forsknings- og arbeidsresultater. Studenters rettigheter omtales også. I arbeidet med reglementet har Europakommisjonens IPR Recommendation and Code of Practice og Forskningsrådets rettighetspolitikk vært viktig bakgrunn, sammen med som tilsvarende arbeid og dokumenter ved andre universiteter.

Reglement er tenkt supplert med to dokumenter, for det første prinsipper for forvaltning av resultater som universitetet har rettigheter til (kunnskapsdeling) og for det andre prinsipper for forskningskontrakter med eksterne parter. I tillegg skal det utformes maler for avtaler med ansatte og konkrete rutiner og prosedyrer.

Utkastet til reglement er sendt til en bred høring, til fakultetene, Bergen Museum Universitetsbiblioteket, arbeidstakerorganisasjonene og til Studentparlamentet.

Kommentarer til utkastet fra høringsrunden

Det er kommet inn høringsuttalelser fra fem av fakultetene, fra Studentparlamentet og fra Forskerforbundet (jf vedlegg 2). Høringsuttalelsene er generelt positive til reglementet og dets innhold.

Det matematisk- naturvitenskapelige fakultet er positivt til at universitetsledelsen "arbeider med å klargjøre grensene mellom ansattes og institusjonens rettigheter knyttet til forsknings- og arbeidsresultater". Fakultetet påpeker at "resultater av offentlige midler til forskning og utdanning i størst mulig grad [burde] komme allmennheten til gode". Fakultetet peker på at

universitetet bør tilstrebe "at flest mulig mennesker får tilgang til den kunnskap som utvikles ved universitetene".

Institutt for informatikk tar opp vansker i vurdering av rettigheter for datamaskinprogrammer og peker på at skillet mellom "skriftlige arbeider" og "et datamaskinprogram" ikke er klart. Molekylærbiologisk institutt peker på den spisskompetansen som kreves av et kontor for teknologioverføring og foreslår at universitetet arbeider for å samle slik kompetanse nasjonalt. Videre tar instituttet opp en problemstilling om hvem som kan anses for å ha bidratt til et resultat, ettersom aktiviteten ofte foregår i grupper med vitenskapelig og teknisk-administrativt ansatte. Institutt for fysikk og teknologi og Molekylærbiologisk institutt fremmer forslag om endringer i reglementet knyttet til konkrete prosedyrer for kontakt mellom ansatte og BTO ved melding av ideer. Endringsforslagene innebærer at instituttleder blir involvert tidligst mulig, for å kunne unngå konflikter blant ansatte om rettigheter til resultater.

Dette siste forslaget støttes av *Det medisinsk- odontologiske fakultet*. Fra fakultetet skriver Senter for internasjonal helse at hovedregelen bør være "at kunnskap som kommer fra universitetene skal være et globalt allment tilgjengelig gode (Global Public Good)".

Ved *Det humanistiske fakultet* har Institutt for filosofi og førstesemesterstudier stilt spørsmål om forholdet mellom den ansattes rett til selv å bestemme bruken av faglitterære verk, og den retten et forlag har etter avtale. Instituttet stiller også spørsmål ved hvorfor datamaskinprogrammer behandles annerledes enn annet forskningsmateriale.

Fra *Det psykologiske fakultet* ber Hemil-senteret om en presisering av hvilke ressurser som skal til for at universitetet skal kunne få rett til blant annet faglitterære verk og undervisningsmateriale. Institutt for pedagogikk stiller spørsmål om hva som skjer med forskningsresultater ved dødsfall.

Ved *Det samfunnsvitenskapelige fakultet* har Institutt for informasjons- og medievitenskap gitt en positiv tilbakemelding hvor særlig reglementets prioritering av den akademiske friheten i avveiningen mot kommersielle hensyn, fremheves. Videre peker instituttet på en problemstilling knyttet til studenters rettigheter ved medieproduksjoner. *Studentparlamentet* er positiv til at reglementet omfatter studentene og slutter seg til utkastet.

Forskerforbundet uttrykker støtte til reglementet.

Universitetsdirektørens kommentarer

Etter at en overordnet politikk kom på plass i 2009, er det arbeidet videre med ulike tiltak for å iverksette universitetets IPR- politikk. Å utforme reglement er viktig del av dette arbeidet.

Universitetet samarbeider med de andre forskningsuniversitetene og med de aktuelle TTO-ene om ulike problemstillinger knyttet til IPR. For det første er det samarbeidet for å sikre en robust finansieringsordning for kommersialiseringsprosjekter. Det er så langt ikke oppnådd å få til fullgode ordninger etter at Forskningsrådet la om sine Forny-programmer i 2009. Det har vært dialog om TTO- strukturen knyttet til universitetene. Noen har tatt til orde for å samle universitetenes TTO-er til en aktør, men dette er avvist av alle universitetene. Det vurderes som helt avgjørende at det er nærhet mellom ekspertisen i TTOene og de enkelte universitetsansatte. I Bergen er det allerede en relativt stor TTO, i og med at BTO eies av flere og har samarbeid med enda flere forskningsinstitusjoner. Samtidig utvikles samarbeidet mellom de store TTO-ene i landet stadig.

Det er også samarbeidet om utforming av institusjonenes IPR- politikk og regelverk. Som ledd i dette er IPR-spørsmål drøftet i flere universitetsrektormøter, sist i Trondheim i november 2010. Utkastet til IPR-politikk for Universitetet i Bergen ble for eksempel sendt alle

universitetene for kommentarer før vedtaket i styret i juni 2009. Vedlagte forslag til reglement er også sendt de andre forskningsuniversitetene i landet.

For tiden pågår et prosjekt i regi av Kunnskapsdepartementet, Forskningsrådet og Nærings- og handelsdepartementet for å utrede behov og muligheter for en felles IPR- politikk ved ulike institusjoner. Konklusjonene er ikke trukket ennå. Så langt er det klart at universitetene i Oslo og Bergen har samme utgangspunkt for sitt reglement – rettighetene tilhører den ansatte, ikke institusjonen. Reglementet regulerer hvordan arbeidsgiver, universitetet, skal få rettigheter og innenfor hvilke områder. I dette perspektivet vektlegges det spesielle ved universitetene knyttet til at de vitenskapelig ansatte har en lovfestet akademisk frihet. NTNU er blant institusjonene med et annet utgangspunkt, der har institusjonen i utgangspunktet rettighetene til arbeidsresultatene til de ansatte.

For å understreke at universitetet er opptatt av at resultater skal komme samfunnet til gode, er det i det vedlagte endrede forslaget til reglement foreslått tatt inn en ny setning som en språklig presisering om at universitetet, der det har rettigheter, skal "sikre at resultatet blir utnyttet til beste for samfunnet."

Under punktet om kommersialisering, er det foreslått presisert at den ansatte, i tillegg til å kunne prioritere publisering, også skal kunne velge å gjøre et resultat allment tilgjengelig, selv om dette vil kunne komme i konflikt med mulighetene for å kommersialisere. Dette presiserer at den ansatte selv kan bestemme utbredelsesmåten, for eksempel ved publisering gjennom åpne medier (open access) eller ved at resultatene gjøres gratis tilgjengelige i utviklingsland. Det vises til styresak 39/09 og mål om at resultatene av forskningen ved institusjonen skal være offentlig tilgjengelige og at universitetet vil legge til rette for økt og åpen tilgang til forskningsresultater i elektroniske arkiver for fagfellevurderte tidskriftartikler. Ulike problemstillinger ved open access vil bli tatt opp i en egen sak.

Til kommentaren i høringen om status for datamaskinprogrammer skal det bemerkes at datamaskinprogram er underlagt spesielle lovbestemmelser, som vil være retningsgivende for meldeplikt og rettighetsforhold ved slike resultater. Utkastet til reglement er ikke ment å endre gjeldende praksis, og en henvisning til aktuell lov gis i punktet om kommersialisering.

I utkastet til reglement er hovedregelen at studenter selv eier de resultater de frambringer som del av studier, med mindre annet er avtalt.

Flere har foreslått en tilføyelse reglementet om at BTO skal orientere den ansattes instituttleder når kommersialiseringsarbeid settes i gang. Instituttleder kan kvalitetssikre informasjonen som er gitt om idehavere og forholdet til eksterne parter, så tidlig som mulig i prosessen. Utkastet til reglement gjelder håndtering av *ansattes* rettigheter, og det er rimelig at det er den ansatte som informerer instituttlederen. Forventningene til BTO vil bli formulert i andre sammenhenger.

Det er stilt spørsmål ved om hvilke betingelser som bør gjelde for tilfeller hvor arbeidsgiver skal kunne få overdratt rettigheter til faglitterære verk. Det må gjøres en skjønnsmessig vurdering i hvert tilfelle i dialog mellom forfatteren og den enheten som eventuelt stiller ressursene til disposisjon. Universitetet kan bare kreve rettigheter overført når det er avtalt på forhånd. Samme forhold gjelder for IPR knyttet til elektroniske hjelpemidler og støttesystemer for utdanning (som digitale forelesninger og e-læringsystemer). Forfattere kan ellers selv velge utbredelsesmåten og kan inngå avtaler med forlag eller andre medium.

De rettighetene den ansatte har, er arveberettiget. Når det gjelder fysisk materiale, har den som har frambrakt materialet, rett til livslang bruk i følge utkastet til reglement.

Det er juridiske problemstillinger ved forvaltningen av rettigheter til forsknings- og arbeidsresultater som krever skjønnsmessige vurderinger. Rammeverket i lovgivningen er verken samlet eller fullstendig og ulike hensyn gjør seg gjeldende. Reglementet er valgt utformet som lesbart og enkelt, det er ikke et juridisk utførmende dokument. Det vurderes som en god rettesnor for hvordan rettighetspolitikken kan etterleves i praksis.

Det foreliggende forslaget er noe justert med utgangspunkt i høringsuttalelsene. Det vises til kommentarene over.

Med dette fremmes følgende forslag til

Vedtak:

Universitetsstyret fastsetter *Reglement om håndtering av ansattes rettigheter til forsknings- og arbeidsresultater ved Universitetet i Bergen* i samsvar med det fremlagte forslaget og eventuelle kommentarer i møtet.

18.11.10 KIT

Vedlegg:

1. Høringsbrev av 12.10.10 med utkast til reglement
2. Høringsuttalelser fra høringsinstansene
3. Revidert utkast til reglement

Universitetet i Bergen

Reglement om håndtering av ansattes rettigheter til forsknings- og arbeidsresultater

Fastsatt av Universitetsstyret xxxxx med utgangspunkt i vedtak i sak 68/09.

Bakgrunn

Med endringer i lov om universiteter og høyskoler i 2005, fikk institusjonene i lovpålagt oppgave å bidra til forskningsbasert innovasjon og nyskaping, i tillegg til hovedoppgavene med forskning, undervisning og formidling. Det er økte forventninger til at forskningsresultater i tillegg til rene akademiske formål, også skal kunne nyttiggjøres i næringsøyemed. Dette har aktualisert spørsmål om hvem som har rett til å bruke forsknings- og arbeidsresultatene, og det er nødvendig å klargjøre institusjonens rettighetspolitikk og å utforme regelverk for håndtering av rettighetsspørsmål.

Universitetsstyret vedtok "Rettighetspolitikk ved Universitetet i Bergen" i juni 2009 (sak 68/09). Rettighetspolitikken gir et overordnet rammeverk for håndtering av rettighetsspørsmål knyttet til ulike kategorier av forskningsbaserte arbeidsresultater. Dette reglementet er forankret i rettighetspolitikken og gir utfyllende bestemmelser om håndteringen av rettigheter til forsknings- og arbeidsresultater.

Formål

Formålet med dette reglementet er å klargjøre hvilken rett universitetet har til å bruke eller utnytte forsknings- og arbeidsresultater frembrakt av ansatte. Reglementet for håndteringen av rettighetene skal bidra til å:

- sikre at forskernes og institusjonens akademiske frihet ivaretas
- øke bevisstheten om betydningen av de verdiene forskningsresultater representerer
- øke bevisstheten om betydningen av å ta vare på og beskytte de forskningsresultatene som skapes
- skape entydige og forutsigbare rammer for interne og eksterne samarbeidspartnere
- øke mulighetene for effektiv og formålstjenlig utnytting av forskningsresultatene innenfor academia, samfunns- og næringsliv

Utgangspunkt

Den som skaper et forsknings- eller arbeidsresultat, har i utgangspunktet rettighetene til dette med mindre annet følger av lov, avtale eller dette reglementet. Reglementet regulerer i hvilke tilfeller universitetet som arbeidsgiver har rettigheter til slike forsknings- og arbeidsresultater.

Hvem omfattes av reglementet?

Reglementet gjelder for alle ansatte ved universitetet.

Studenter eier selv de resultatene de frembringer som del av studier eller studieopphold ved universitetet dersom ikke annet er avtalt. Dersom en student ber om det, og universitetet ved Bergen Teknologioverføring AS (BTO) etter en kommersiell vurdering av resultatene finner det tjenlig, kan universitetet få overført rettigheter til næringsmessig utnyttelse. Ved slik frivillig overdragelse av rettigheter til næringsmessig utnyttelse, reguleres fordelingen av rettighetene gjennom egen avtale mellom vedkommende student og universitetet ved BTO. For resultater som er frembrakt av en eller flere studenter og en eller flere ansatte i fellesskap (sameie), har universitetet rett til å overta den ansattes andeler i sameiet, i samsvar med

lovgivningen, eventuelle inngåtte avtaler og dette reglementet. Studenter som har et ansettelsesforhold ved universitetet, for eksempel i en prosjektstilling eller som vitenskapelig assistent, behandles som andre ansatte når det gjelder resultater som har sammenheng med oppgaver innenfor tilsetningsforholdet.

For gjesteforskere bør rettighetshåndteringen avklares gjennom egen avtale.

Dersom en ansatt har flere arbeidsgivere, må arbeidsgiverne bli enige om hvordan deres rettigheter skal fordeles dem imellom.

Hva omfattes av reglementet?

Reglementet gjelder bare resultater som har sammenheng med arbeidstakerens ansettelsesforhold ved universitetet. Selv om reglementet omfatter alle forsknings- og arbeidsresultater, betyr ikke det at universitetet vil kreve å overta rettighetene til alle resultater.

Forsknings- og arbeidsresultater kan i hovedsak grupperes slik (listen er ikke uttømmende):

- Faglitterære fremstillinger (som monografier, lærebøker, vitenskapelige artikler og doktorgradsavhandlinger) og andre litterære og kunstneriske verk
- Undervisnings- og formidlingsmateriale (som muntlige forelesninger, ulike presentasjoner, oppgaver, instruksjonsvideoer og digitale undervisningsopplegg)
- Datamaskinprogrammer
- Kataloger og databaser (utarbeiding av ulike systematiserte samlinger med informasjon eller data)
- Oppfinnelser
- Fysisk materiale (ethvert materielt produkt (organisk, uorganisk og biologisk materiale), inkludert substanser, organismer, avlinger og materialer)
- Administrative arbeider (som utredninger, høringsuttalelser, pensumforslag og undervisningsplaner)

Nærmere om håndtering av rettigheter til de ulike resultatene

Faglitterære verk

Som hovedregel kan de ansatte selv bestemme bruken av (som kopiering, arkivering, endring og offentliggjøring) egne faglitterære verk (som monografier, lærebøker, vitenskapelige artikler og doktorgradsavhandlinger). I særlige begrunnede tilfeller kan universitetet få en ikke-eksklusiv, begrenset rett til å bruke slike resultater. Dette gjelder spesielt der universitetet har brukt eller bruker betydelige ressurser i utarbeidingen av disse. Spørsmål om universitetet skal ha slike rettigheter, avklares på forhånd.

Andre litterære og kunstneriske verk

Som hovedregel kan den ansatte selv bestemme bruken av (som kopiering, arkivering, endring og offentliggjøring) egne litterære og kunstneriske verk. I særlige begrunnede tilfeller kan universitetet få en ikke-eksklusiv begrenset rett til å bruke slike resultater. Dette gjelder spesielt der universitetet bruker betydelige ressurser i utarbeidingen av disse. Spørsmål om universitetet skal ha slike rettigheter, avklares på forhånd.

Undervisnings- og formidlingsmateriale

Som hovedregel kan den ansatte selv bestemme bruken av (som kopiering, arkivering, endring og offentliggjøring) eget undervisnings- og formidlingsmateriale.

Universitetet har rett til bruk av slikt materiale dersom:

- det er utarbeidet til generell bruk (standardisert materiale)
- universitetet har bidratt med særskilte ressurser, enten det er i form av penger, teknisk bistand eller redusert undervisningsplikt
- universitetet har bedt en ansatt spesielt om å utarbeide dette undervisningsmaterialet
- universitetet har inngått en avtale med tredjeperson om et bestillingsverk nettopp til bruk i undervisning
- slik bruk er avtalt enten med den som har utarbeidet det eller på annen måte

Vilkår for universitetets bruksrett:

- bruksretten skal ikke gå lengre enn det som kan begrunnes av universitetet ut fra universitetets oppgaver
- bruksretten skal ikke være til hinder for den ansattes egne bruksrettigheter
- den ansatte skal ha rett til å få varsel om eventuelle endringer
- den ansatte beholder sine ideelle rettigheter (rett til å bli navngitt)

Datamaskinprogrammer

Universitetet har rett til datamaskinprogrammer som er utarbeidet av den ansatte gjennom oppgavene som omfattes av arbeidsforholdet eller etter universitetets anvisninger. Retten skal ikke gå lengre enn det som kan begrunnes i universitetets hovedoppgaver (forskning, undervisning og formidling). Videre skal universitetets rett ikke være til hinder for den ansattes egne bruksrettigheter, for eksempel bruk av åpne programvarelisenser (open source).

Kataloger og databaser

Universitetet har enerett til å bruke (ved kopiering, arkivering, endring og offentliggjøring) kataloger og databaser som er blitt til ved en vesentlig investering fra universitetet. Utøvelse av eneretten skal ikke komme i konflikt med prinsippet om akademisk frihet eller være til hinder for at kataloger og databaser kan gjøres offentlig tilgjengelige eller på annen måte stilles til rådighet for forskningsformål. For øvrige kataloger og databaser tilhører eneretten den ansatte som utarbeidet disse, med mindre

- universitetet har bedt en ansatt spesielt om å frembringe katalogen eller databasen
- universitetet har inngått en avtale med tredjeperson om et bestillingsverk
- annet er avtalt

Oppfinnelser

Universitetet kan kreve å få overført kommersiell utnyttelsesrett til den ansattes patenterbare oppfinnelser helt eller delvis. Bruken av denne retten skal ikke komme i konflikt med prinsippet om akademisk frihet. Den ansatte står fritt til å prioritere publisering, selv om dette vil kunne hindre mulighetene for kommersialisering. Eventuell utsettelse av publisering for å sikre rettighetene (for eksempel innsendelse av patentsøknad), kan avtales. En ansatt som gjør en oppfinnelse, skal gi skriftlig melding til Bergen Teknologioverføring AS (BTO), jf. arbeidstakeroppfinnelsesloven § 5. Ønske om publisering skal fremgå av meldingen. Det vises ellers til punktet Generelt om kommersialisering av forsknings- og arbeidsresultater.

Fysisk materiale

Fysisk materiale som er blitt til ved bruk av universitetets ressurser, er universitetets eiendom og kan fritt brukes av universitetet til undervisnings-, forsknings- og